

detrimentum cedere, non desideramus aliquam ejus culpam intervenire, cum sit de contractus natura (per eam rationem, quæ à me ex ipso Fabro redditur *sup. num. 16.* & in re mobili, ac immobili pariformiter militat,) vendentis periculum fore, si res intereat ante mensuram, est omnis culpæ existat expers ad hoc ut pretium exigere nequeat: constat *ex l. si per emptorem 5. de peric. & comm. rei vend. juncta Glossa ultima in l. 2. C. eod. tit. l. 24. tit. 5. p. 5.* in quibus & aliis juribus nullum adest verbum de culpa, aut negligentia venditoris, quæ in specie dictæ legis 2. reperiri non potuit; quid enim imputabitur venditori, quod vinum accerit? Atamen, nisi per emptorem steterit, ne metiretur, ad illum deteriorationis periculum spectare constituitur. Alio qui si extinctio, aut deterioratio rei venditæ ad mensuram, casu contingens, ante illam non foret vendentis, nullum daretur discrimen inter contractus ad corpus & ad mensuram celebratos, cum in illis, quanquam periculum ad emptorem pertineat, si intercedat mora in tradendo, aut culpa venditoris interveniat, ipse periculum sustinet, *l. 23. l. 27. tit. 5. p. 5. §. Cum autem. Inff. de empt. & vend. Barbosa cum aliis in collect. ad l. 1. num. 18. & 24. C. de peric. & comm. rei vend.*

39 Non urget dicta lex 1. §. Sed & custodiam, lex 2. §. Custodiam, cum l. seq. de peric. & commod. rei vend. quibus deciditur, venditorem ante mensuram ad custodiam rei teneri; nam si sibi perit, ut quid ab eo exigitur custodia? Sed dicendum est, ideo exigi, quia aliàs conveniri poterit ad interesse per emptorem, cui non impleto contractu per traditionem, duplex jus competit, vel ad pretii repetitionem aut retentionem, vel ad interesse: si res casu extinguitur ante mensuram, sibi pretium reservat; si culpâ vendentis, quantum sua interest consequitur. Quapropter Ulpianus, Caius, & Paulus custodiam venditoris postulant, ne ad interesse damnetur, non ut pretio careat.

40 Quibus rejectis, mens Consulti in l. si in venditione, §. 1. ea est, ut si fundus ad mensuram distrahatur, & priusquam mensuretur, ex parte intereat, emptor ad interesse agere nequeat, quia venditori culpa imputanda non est de damno, quod fortuito casu evenit pretium vero non cogitur pende-

re, quia periculum fundi ad venditorem spectabat.

Ibi: Raphael tamen Fulgosius.

Hic Fulgosii intellectus non videtur probabilitate carere, licet Consultus insinuet ad mensuram fundum venditum illis verbis: *Cum prius quam mensura fieret.* Sed si ille verus censetur, in comperto est, emptori ita partem prædii perire, ut integrè quantitatem pro toto fundo conveniam debeat solvere; nam quoties, ut Fulgosius vult, quid ad corpus venditur, etiam dicto modo jugerum, aut numero amphorarum, statim perficitur contractus, periculumque ad emptorem pertinet ante mensuram, quæ non desideratur pro venditionis perfectione, sed ad discernendum, an deceptus sit emptor, si minus invenitur quam dictum, ut agere adversus venditorem possit, *d. l. 2. de action. empt.*

Verf. Hæc denique.

Quavis quæ de venditionis contractu traduntur, ad legata, donationes privilegia, & alia possint deservire, non tamen per omnia de contractibus ad ultimas voluntates, ac donationes procedit argumentum ut observat Pinel, in l. 2. part. 3. cap. 2. num. 15. Stracch. de mercat. tit. de navib. part. 3. num. 6. & 12.

SUMMARIUM.

- 1 Rex nequit inferiori domino talem conferre jurisdictionem, ut ab hoc non liceat vassallis provocare, aut per querelam regale subsidium implorare, & quare.
- 2 Ab Ecclesiasticis fungentibus temporali jurisdictione in Hispania, non ad superiorem Ecclesiasticam, sed ad Regem, seu ad Regia Prætoria provocatur.
- 3 Ampliatur, etsi uterque litigator consentiat.
- 4 Quo remedio utendum: si ille Ecclesiasticus appellationem non detulerit.
- 5 In omnibus se gerere debet ut laicus quoad temporalem jurisdictionem.
- 6 Sede vacante per Prælatum, qui præerat jurisdictioni temporali, hæc per Magistratus sæculares Regis jussu exercetur.

7 Eccle

- 7 Ecclesiasticis ratione jurisdictionis temporalis, qua fungitur propriè, ac stricte vassallis Principis sæcularis censetur, etsi aliàs illi non foret subditus, & num. 8.
- 9 Caput Romana, §. Debet de appell. in 6. intelligitur, & num. 10.
- 11 Omnis jurisdictione in Hispania sic ad Regem spectat, ut nulla sit populis, nisi ab illo concessa.
- 12 Populi quando, & quos Magistratus eligere possunt, & num. 13. & 19.
- 14 Deficiente successore, cui legitime regnum deservitur, electio Regis redit ad Magnates, & populum.
- 15 Mortuo Episcopo, sui Vicarii Generalis jurisdictione prorsus expirat.
- 16 Quid de Vicariis, seu Locumtenentibus Prætorum.
- 17 Quid de Magistratibus, quos Domini inferiores in propriis oppidis constituunt, cum hi decedunt.
- 18 Magistratibus unde salaria exhiberi debeant, & num. seq.
- 24 Rex ut omnis temporalis jurisdictionis absolutus dominus, de ea pro libito disponere valet.
- 25 Concessa per Principem inferiori jurisdictione cum mero & mixto imperio, an facultas cognoscendi de appellationibus intra territorium, translata censetur.
- 26 A iudicibus ordinariis per populum electis appellatur ad Dominum ejus, & num. seqq.
- 29 Jus cognoscendi de appellationis causis eodem modo acquiritur, ac jurisdictione quoad primam instantiam.
- 30 Jurisdictionem cognoscendi de appellationibus per substitutos exercere possunt Domini inferiores.
- 31 A iudice delegato Domini inferioris ad quem appellabitur, & num. 34. & 37.
- 32 A iudice subdelegato ad quem appellatur.
- 33 Ab Episcopi Vicario ad quem appellandum.
- 35 A delegato an provocetur ad delegantem.
- 36 A Vicario, seu Locumtenente Prætoris non appellabatur ad ipsum.
- 38 Jure nostro Regio ad Regem licet, omisso medio provocare.
- 39 Quid de Jure Canonico.
- 40 Quid de jure communi.
- 41 Ad Legatum de latere appellatur, omisso medio.
- 42 Appellatio, omisso medio, ubi non D. de Faria Covar. Enucl.

licet, nec ex partium consensu constituitur.

- 43 Judex à quo tenetur semper deferre appellationi, omisso medio, & judex ad quem, remittere causam ad tribunal, ad quod appellari debet, & quid jure communi.
- 44 Verbum Curia, multipliciter usurpatur.
- 45 De Regiis Prætoris Castelle, eorumque institutione, remissivè.
- 46 De multis cognoscitur in Cancellariis Indiæ, de quibus in Hispania Prætoris cognoscere non licet.
- 47 Regia Hispania Prætoris cur Cancellaria nuncupentur, ac de Cancellarii dignitate.

CAPUT IV.

Ad Num. 1.

PRO hujus assertionis illustratione sufficiant prælibata *sup. cap. 1. n. 149. & 153.*

Ibi: Et ideo impossibile quidem erit.

Diximus *d. cap. 1. num. 106.* Leges Ordinamenti, quas hæc D. Covar. expendit, habentur in nova compilatione sic collocata, *l. 1. tit. 1. l. 1. tit. 15. lib. 4. Recop. l. 1. tit. 10. lib. 5.*

Ibi: Quapropter non poterit Rex.

Consulas laudatos *d. num. 153.* Ratio potissima resolutionis videtur; nam Princeps dum supremam suscipit potestatem, oneribus illi annexis astringitur, *l. 1. ibi: Et, & in eum, de constit. Princip. juncta communi interpretatione, l. Secundum naturam 10. de reg. jur.* Cumque nihil ita Principatui cohereat; ut subditos protegere, *cap. Regum officium, 23. quest. 5. l. 2. ibi: Para ampararlos de fuerza: l. 6. tit. 1. p. 2.* ad quod Rex jure divino, naturali, ac positivo tenetur, Salgad. *de Reg. proteff. part. 1. prælucl. 3. ex num. 2. Avil. in cap. Prætor. proæm. verb. Regimiento, num. 2. Ceval. de cogn. per viam viol. gloss 5. num. 27.* quæ quidem protectio non versatur solum in depellendis hostium incursum, sed etiam in subveniendis subditis per injuriam potentium gravatis, *l. 2. tit. 10. p. 2. hæc cum ita sint, nequibit*

G 2 Prin

Princeps, nisi deposita regia dignitate, sese à principali eximere obligatione in præjudicium vassallorum, eos sic transferens in Dominum inferiorem, ut omnino aditus ad regale. Auditorium præcludatur etsi iniquè vexentur: quod jus subjectis tollere, nulli Majestati conceditur, ut asseruimus *sup. cap. 2. num. 24.* Inde provenit, ut licet Rex cætera regalia, quæ duntaxat commodum, vel auctoritatem dignitatis respiciunt, Proceribus soleat communicare, saltem ad vitam concedentis; jurisdictionem tamen prorsus independentem à superiori sua potestate nulli conferre, nec ad tempus valet, *l. 1. tit. 15. lib. 4. Recop. l. penult. tit. 15. p. 2. l. 9. tit. 4. p. 5. Avil. sup. cap. 38. num. 8. Cabed. Lusit. decis. 40. num. 12. Avend. de exq. mand. cap. 5. num. 2. Antuñ. de donat. Reg. part. 2. lib. 1. cap. 8. num. 16. & alii sup. cap. 1. n. 149.*

Ad Num. 2.

2 Quoties in Hispaniis Episcopus, vel alia Ecclesiastica persona temporali fungitur jurisdictione, ab eo est provocandum ad Regem seu supra Auditoria, non ad Superiorem Ecclesiasticum, *l. 8. tit. 3. lib. 1. Recop. l. 9. tit. 4. part. 5. Solorz. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 25. num. 32. Cancer. variar. lib. 1. cap. 12. ex num. 88. Tondut. de prævent. judic. part. 1. cap. 29. num. 34. Antuñ. sup. part. 3. cap. 28. n. 103. Bobad. Polit. lib. 2. cap. 17. num. 96. Mastrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 2. n. 20. & lib. 3. cap. 15. n. 27. Paz in Praxi, tom. 2. part. 5. cap. unic. n. 4. ad fin. Cur. Phillip. part. 5. §. 1. n. 6. Azeved. in d. l. 8. Recop. & in l. 1. n. 41. tit. 1. lib. 4. Pichard. in Manduct. part. 4. præcept. 8. num. 4. Barb. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 130 ubi alii D. Frass. de Regio patron. Indiar. cap. 61. n. 58. Vide infra, n. 9.*

3 Quod ita procedit, ut nec de consensu litigantium Metropolitanus, vel alius Judex Ecclesiasticus valeat de ejusmodi causis per appellationem cognoscere: tum quia in secunda instantia non est locus jurisdictionis prorogationi, ut in numeris laudatis, docet Carleval. de judic. lib. 1. tit. 3. disp. 2. sect. 5. num. 1224. Avend. sup. cap. 6. num. 1. tum quoniam per provocationem de jurisdictione temporali ad spirituales, & è contra, non datur transitus, *cap. Si duobus 7. §. ult. de appellat. l. 3. tit. 1. lib. 4. Recop. Pichard. sup. n. 4. Cur. Phillip. d. §. 1. n. 14.*

Imò appellatio ad Tribunal Ecclesiasticum erit prorsus inutilis, perinde ac si non foret interposita, argumento legis *18. in fin. tit. 23. p. 3.*

Unde si Episcopus in temporalibus Judex non detulerit appellationi, opus non erit auxilium regis protectionis implorare, *ex l. 36. tit. 5. lib. 2. Recop. sed jure ordinario qui provocavit, supremum adibit, Prætorium, ut de justitia causa cognoscatur.*

Tandem Ecclesiastici omnes quoad exercitium temporalis jurisdictionis se ut iudices laicos omnino gerere debent, legibus regis observatis, remoto censuratum usu, ministris secularibus constitutis, *l. 8. tit. 3. lib. 1. Recop. ubi Azeved. Mastrill. d. cap. 2. n. 20. cum segg. Crespi observ. 101. num. 25. Greg. Lop. in l. 7. gloss. 2. tit. 9. part. 1. Antuñ. tom. 1. d. cap. 8. ex num. 37. Cancer. variar. part. 3. cap. 13. n. 346. Idem apud Gallos stabilium testatur Rebuff. ad Constit. Gall. tit. 3. tract. ut Laici non conven. ad fin.*

Quoties vacat Sedes per obitum Prælati, penes quem jurisdictionis temporalis residebat, ea per Regem, ejusque Magistratus interim exercetur. *Bobad. lib. 2. cap. 18. num. 93. vers. Y aun en Sede vacante.*

Ibi: Cujus item ratio.

De qua egimus *sup. cap. 1. ex numero 145.*

Ibi: Qua ratione habent Episcopis.

Quamquam Ecclesiastici inter vassallos secularis Principis numerentur; tamen absque controversia non est, de quo Salgad. *sup. part. 1. c. 1. ex n. 57. Cevall. in prolog. n. 27. cum segg.* Illud proculdubio verum apud omnes habetur, quod Prælati oppidorum Domini ex Regis concessione jurisdictionem obtinentes temporalem, propriè, ac strictè illius vassalli nuncupari, censeri que debent intuitu subjectionis, quam tenentur agnoscere, *l. 1. tit. 25. l. 2. tit. 26. part. 4. Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. n. 48. Bobad. d. lib. 2. cap. 17. n. 18. & 196. Barbosa ubi proximè.*

Nec mirum, siquidem frequenter ratione officii, seu administrationis quis alienæ jurisdictionis, foroque non suo subijcitur. Sic Ecclesiastici in Senatuum Regium assumptus, syndicatus judicio

dicio non eximitur. Solorzan. cum aliis in *Polit. lib. 5. cap. 10.* Similiter Episcopus rector civitatis constitutus, quoad munus Regi subditur, Tusch. ex Abbate *lib. 1. concl. 352. n. 26.* ubi quod ab eo appellatur ad Principem: Regularis quoque administrans animarum curam, quoad beneficium Episcopo subest, Trident. *sess. 25. de Regular. cap. 11.* ubi Barbosa *num. 5.*

Ibi: Sed & in Gallia idem receptum.

Idem referunt Bobad. Azeved. & plures alii laudati *sup. n. 2.*

Ibi: Extat verò hac de re.

9 Pluribus videtur, ab Episcopo habente jurisdictionem temporalem, ad Metropolitanum de jure appellandum, *ex cap. Romana 3. §. Debet, de appellat. in 6.* ubi ita tenet Barbosa in *collect. Paz & Azeved. Contrarium alii sustinent, ut videre est apud Mart. de jurif. dict. part. 4. cas. 198.* quos congestit Antuñ. *sup. d. cap. 8. n. 38.* qui, & Azeved. *ubi n. 2.* supra laudatur, de intellectu dicti §. Debet, egerunt, qui profectò nihil derogat jurisdictioni Principum secularium, cum ibi sermo sit de Episcopo talem jurisdictionem temporalem adipiscente, ut ad nullum superiorem laicum jure, vel consuetudine possit provocari, sicut exprimitur. Nec ideo inanis censenda Pontificia decisio, valde enim dubium videbatur, quod Metropolitanus sola spiritali jurisdictione fungens, de causis temporalibus per appellationem cognosceret adversus regulam nuper traditam, *num. 3.* Nec illius Tribunal Ecclesiasticum superius Episcopali haberi poterat, cum Episcopus ut Dominus temporalis processerat, *cap. Si duobus 7. §. Denique, de appellat.* Hæc igitur Juris ambiguitates Pontifex eo decreto sustulit, minimè de præjudicio regis aut laicæ jurisdictionis cogitans.

10 Ex quibus deducitur apertissimè, textum in d. §. Debet, potius favere, quam opponi communi resolutioni, de qua *sup. num. 3.* nam in Hispaniis cuncti inferiores Domini, sive Ecclesiastici, sive laici, oppida possident, jurisdictioneque utuntur ex regia concessione, in qua semper intelligitur reservata suprema potestas tollendi injurias per eosdem Dominos vassallis illatas, quo-

ries per appellationem ad Regale Auditorium legitime confugerint, ut evidenter cavetur *l. 9. tit. 4. part. 5. lib. 1. Pero decimos que quando el Emperador, ò el Rey se ce donacion a Iglesia, ò a Orden, ò otra persona qualquier, assi como de villa ò castillo, &c. Et inferius Salvo ende que las alcaldas de aquel lugar deben ser para el Rey. Quod & moribus comprobatum agnoscitur: & hoc jus regium non infringitur, sed conservari jubetur in d. §. Debet, illis verbis: Nisi forte consuetudine, aut privilegio, sive jure alio speciali sit appellandum ad alium.*

Ibi: Etenim ubi Prælati Ecclesiastici.

Hanc distinctionem memorant Tusc. *11 d. concl. 352 n. 24. Bobadill. dict. cap. 17. num. 196. Azeved. & alii adducti sup. n. 3.* Verum nimis restringitur exceptio dicti §. Debet, quæ non solum complectitur feudum, sed etiam alium quemlibet titulum legitimum, per quem possit competere laicæ potestati jus cognoscendi de appellationibus ab Episcopo ut temporali Domino procedenti.

Ad Num. 3.

12 Omnimoda jurisdictio in Hispania ita penes Regem existit, ut nulla populi prorsus uti permittantur, nisi ex regali indulgentia, quapropter ad eundem spectat Magistratus præponere. Mastrill. *de Magistrat. lib. 1. cap. 1. n. princ. Bobad. lib. 1. cap. 2. ex n. 17. Avil. in cap. 1. Prætor. n. 1. Azeved. in l. 1. n. 1. tit. 9. lib. 3. Recop.* qua constitutione declaratur, ut jus creandi Magistratus possit inferioribus competere beneficio Regis, vel temporis præscriptione. Molin. *de just. & jur. tract. 5. disp. 12 num. 1.* Sic & populi eligunt sibi annales Magistratus, vulgò Alcaldes ordinarios, de quibus in l. 1. & per tot. *tit. 9. lib. 3. Recop.* necnon alios de la Hermandad nuncupatos, *l. 1. tit. 13. lib. 8. Recop.* de quibus infra, *num. 19.*

Ibi: Quod si Rex ipse negligeret.

13 Omittente Rege præficere populis Magistratus, ipsi sibi Rectores interim possunt constituere. Mastril. *lib. 1. cap. 7. num. 16. Bobad. lib. 1. cap. 2. ex num. 24. Azeved. in l. 3. num. 8. tit. 5. lib. 3. Recop.*

G 3 Matienzo

Maticenz. in l. 1. gloss. 21. num. 15. tit. 10. lib. 5. Recop. Parlad. quotidian. lib. 2. cap. 1. n. 8. Luc. de Penna in l. Si quos. C. de decurion. lib. 10. Molin. de just. & jur. tract. 5. disp. 13. n. 4. Cur. Philip. part. 1. §. 4. n. 29. ac prænotatur sup. cap. 1. num. 105. Huic enim facultati nunquam Republica creditur cessisse, licet in Principem supremam transferat potestatem: imò nec expressa sustineretur renunciatio; inde etenim totius communitatis interitus proveniret, deficiente omnino qui & probos tueretur, & improbos coerceret, prout aliud agens observat Navar. in cap. Novit. notab. 3. num. 107. & facit tradita sup. cap. 1. num. 97. 109 & Domini vassallo- rum omnes in utroque foro tenentur per se, vel idoneos Magistratus justitiam ministrare, alioqui ad restitutionem damnorum astringuntur. Flor. Diaz variat. lib. 1. quest. 8. §. 1. n. 1.

Ibi: Quæ equidem & illud probatur.

14. In Regnis, quæ jure sanguinis deferuntur, si nullus ex progenie regia supersit, qui juxta leges regni succedere valeat, electio devolvitur ad Magnates, & populum, ut sibi Principem constituent, l. 6. tit. 1. p. 2. ubi Greg. Lop. gloss. 3. Molin. de just. & jur. tract. 5. disp. 3. num. 2. Ant. Gom. in l. 40. Tauri. num. 4. Parlad. sup. num. 8. Tiraq. de jur. primog. quest. 17. vers. Nona conclusio. n. 2. Avend. de exequand. cap. 1. n. 8. Mench. illustr. lib. 1. cap. 22. num. 3. Bellug. Specul. princ. tit. 14. §. Veniamus. num. 6. Cur. Philip. sup. num. 28. Bobad. lib. 1. cap. 2. num. 26. & lib. 3. cap. 8. n. 140. Peregrin. de jur. fise. lib. 1. tit. 2. num. 68. Idem eveniret, si duo consanguinei ejusdem gradus ad successionem regni concurrerent. Greg. Lop. in l. 2. gloss. 16. ad fin. tit. 15. p. 2. Tiraq. ubi proxime, vel si gemini nascantur successores, nec quis prior editus, discerni possit. Tiraq. d. quest. 17. in fine, ubi alii. Scribit Barb. in collect. ad cap. Vergentis. n. 9. de heret. post Azor. institut. moral. part. 1. lib. 8. cap. 12. num. 17. Quod si Pontifex Regem propter hæresim regno privaret, nec existeret Catholicus successor, ipse poterit subrogare quem elegerit. Hoc tamen satis dubium apparet ex iis, quæ idem Barbofa perpendit, ac docet in simili de jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 1. n. 76.

Ad Num. 4.

Episcopo decedente, ejus Vicarii Generalis jurisdictionis profus expirat, etiam quoad causas, de quibus cognoscere inceperat. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 8. n. 6. Molin. sup. disp. 10. num. 2. 3. Bobad. lib. 1. cap. 2. n. 23 & lib. 3. cap. 8. num. 143. Barbofa pluribus laudatis, de potest. Episc. tom. 2. alleg. 54. num. 15. 1. Simili modo per excommunicationem Prælati, cap. 1. de offic. Vicar. in 6. ubi Barbofa, ac de Jure Eccles. lib. 1. cap. 15. n. 44. necnon si incidat in captivitatem. Barbofa d. allegat. 54. num. 154. Sustineri tamen gesta per Vicarium ignarum obitus Episcopi, cum aliis tenet Barbofa ubi proxime. Aliud evenit in Vicario foraneo, vel alio delegato Episcopi; nam quoad cepta negotia jurisdictionis persistit. Molin. disp. 11. n. 2.

Quoad Vicarios seu Locumtenentes correctorum, idem de jure dicendum sentiunt Molin. sup. disp. 13. num. 4. Bobad. videndus d. cap. 8. ex num. 141. ubi plures. Paz in Prax. tom. 1. p. 1. temp. 1. n. 9. Cur. Phil. part. 1. §. 4. in fine, qui tamen testantur, in Hispaniis usu obruisse contrarium, scilicet ut Locumtenens Prætoris, alioque ab eo creati Officiales, etiam post ipsius obitum in justitiæ administratione persistant, donec justis regio aliud disponatur. Lex que hic adducitur, est in nova Recopilatione 7. tit. 5. lib. 3. Consule Molinam distinguentem inter civitatem qui inest jurisdictioni, vel ea carentem, de primog. lib. 1. cap. 25. ex num. 7. quæ distinctio in Hispaniis nequit procedere; nam populis jurisdictioni nulla est, ut asserimus sup. num. 12. nisi præscriptione aliquis populus eam quaesierit. Flores Diaz variat. lib. 1. quest. 8. §. 1. num. 36.

Magistratus verò, quos Domini inferiores suis oppidis præficiunt, illorum morte jurisdictione privantur, quam tamen exercere poterunt interim dum successor alium subrogaverit, de quo Molin. ubi proxime, d. cap. 25. à princ. qui nuper tradita utitur distinctione. Antuñ. de donat. Reg. part. 3. cap. 44. n. 43. Molin. de just. & jur. tract. 5. disp. 12. ex num. 3. qui num. 5. rectè rem sub distinctione declarat; nam si possessor majoratus ministros constituit ad tempus consuetudine præscriptum, mors ejus non nocet electis; secus si ad libitum constituentis crearentur, vel ultra consuetum tempus,

Ibi:

Ibi: Illud verò libenter adjiciam.

18. De Prætorum, origine officio, nomine, ac dignitate, videndus Bobad. lib. 1. c. 2. à princ. Molin. d. tract. 5. disp. 13. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 4. c. 2. ubi de correctoribus Indiarum.

Verf. Secundo oritur prænotandum.

19. In Castellæ ditione populi ex Regis permisso, ac consuetudine quondam Magistratus municipales seligebant, vulgò Alcaaldes ordinarios, qui à Rege confirmati ordinariam jurisdictionem nanciscerantur, à quibus civitates, ac oppida regebantur, nomine ac jurisdictione Correctorum nondum introducta: deinceps, Rebuspublicis postulanti- bus, Correctores à Rege mitti ceperunt: adhuc tamen nonnullis in civitatibus, & Corrector, & electi Judices per decurionum collegium administrationi justitiæ incumbunt. Videas legem 3. tit. 5. legem 1. tit. 9. lib. 3. Recop. Bobad. d. cap. 2. n. 11. 26. & lib. 2. cap. 16. n. 71. Molin. d. disp. 15. in princ. Azeved. in d. l. 3. Recop. n. 6. Solorz. d. lib. 4. cap. 1. Non tamen omnibus populis eos Magistratus eligere licet, sed generaliter concessum habetur cunctis oppidis, quæ ex triginta saltem vicinis constent, ut duos judices annales constituent, qui ordinaria jurisdictione de criminibus in loco campestri perpetrat- is cognoscant, de la hermandad Alcaaldes nuncupatos, l. 1. tit. 13. lib. 8. Recop. Solorz. in Polit. lib. 5. cap. 1. Bobad. d. lib. 1. cap. 2. n. 30. Cur. Philip. part. 1. §. 2. n. 11. & obiter præmissimus n. 12.

Ad Num. 5.

20. Adde legem 1. & per tot. tit. 5. lib. 3. Recop. Bobad. & Molin. ubi proxime. Azeved. in d. l. 1. n. 9. Avil. in capit. Prætor. & nuperimè tradita numero proximo.

Ibi: Hi verò Rectores à Rege.

21. Stipendia Rectorum, qui per Regem mittuntur civitatibus, solvi jubentur ex bonis communitatis, quibus deficientibus per collectam cives ad contributionem astringuntur, l. 5. tit. 5. lib. 3. Recop. ubi Azeved. observat Nobiles non contribuere. Bobad. lib. 5. cap. 4. num. 9. Aviles in cap. 1. Prætor. verb. Salario, n. 2. Gregor. Lop. in l. 2. gloss. 1. in fin. tit. 4.

p. 3. Molin. d. disp. 13. num. 1. Orosc. in l. fin. n. 10. ff. de assessorib. Alfar. de offic. Fiscal. gloss. 37. num. 1. Flor. Diaz miò laudandus, ibi ex num. 13. Quæ constitutio in novo Indiarum orbe recepta non est. Solorzan. de Indiar. jur. tom. 2. lib. 4. cap. 2. n. 15. Quid in oppidis inferiorum dominorum servetur, tradit Molin. disp. 12. n. 2.

Ibi: Alioqui ubi Rex primam.

Magistratibus stipendia debentur jure communi ex ærario Principis qui eos constituit, nisi consuetudine, reddituum tenuitate, vel alia rationabili causa hoc onus in populos transferatur. Greg. Lop. Molin. Alfar. ubi proxime, Mastr. lib. 1. cap. 2. ex num. 17. Flor. Diaz variat. lib. 1. q. 8. num. 10. Antuñ. sup. part. 2. lib. 1. cap. 12. ex num. 45. Escal. Cætophylac. Reg. part. 2. lib. 1. cap. 12. in princ. Idem de inferioribus Dominis scripsit post alios Mastr. n. 30.

Licet Rex præponere Rectores populis teneatur propriis expensis, non tamen opus erit ad libitum subditorum huic muneri satisfieri, ideo cum in Hispania quondam provifum foret Rebuspublicis de justitiæ administratione per judices ordinarios, qui eligi consueverant, prout asseritur sup. n. 19. non erat cogendus Rex, postulantibus populis, Prætores concedere cum dispendio regii ærarii, sed postulantium expensis, ut cavetur in l. 5. tit. 5. lib. 3. Recop. & observat Molin. & Mastr. ubi proxime.

Ibi: Duo tamen sunt in hac.

Hodie mittuntur non petiti Correctores ad civitates, & villas, ex quarum bonis salaria percipiunt, quod ex consuetudine consensu tacito populorum comprobata sustinetur. Adde Bobadill. in calce sue Politicæ, ubi cunctos recenset, salaria correctorum, & unde solvantur ostendit.

Verf. In his verò civitatibus.

Rex intra limina sui domini omnium jurisdictionum absolutus est Dominus, quas pro arbitrio valet tollere, restringere, ac ampliare, ut cum plurimis docuit Salg. de revent. Bullar. p. 1. c. 14. ex n. 2. & adnotatur sup. c. 1. n. 159. ideo Correctores civitatibus etiam non petentibus præficit, licet municipales Magistratus

stratus eligendi facultate potantur. Non sic Magnates, aliique vassallorum Domini, nisi ex oppidorum voluntate, seu petitione, præscriptione, vel alio titulo. Bobad. lib. 2. cap. 16. n. 70. Larrea alleg. fisic. 70. num. 2. Azeved. in l. 1. n. 2. tit. 5. lib. 3. Recop. Antuñ. de donat. reg. part. 3. cap. 44. n. 28. Molin. disp. 1. 2. n. 1. 2. Sed si Princeps subdito concesserit villam, ad quam Rectorem mittere solebat, eodem jure uti donatarius non prohibebitur, nec deterior fiet populi conditio: de quo cogita.

Ad Num. 6.

25 Obtinens à Principe jurisdictionem etiam cum mero ac mixto imperio, de causis appellationis, nisi concedatur expressim, nequit cognoscere. Est de jure verior ac frequentior sententia. Mastril. de Magistrat. lib. 4. cap. 16. num. 77. Cancr. variar. lib. 3. cap. 13. à num. 244. Molin. d. disp. 1. 2. num. 2. vers. in quibusdam, ad fin. Bobad. lib. 2. cap. 16. num. 76. ubi plures. Azeved. in l. 1. num. 40. tit. 1. lib. 4. Recop. Mart. de jurisd. part. 4. cas. 198. num. 2. Sed apud nos Domini inferiores per appellationem à sententiis suorum judicum adiri possunt ex constitutione quadam Joannis II. Guadalaxaræ edita, cujus statim mentio fiet, ejus contextu expresso. Greg. Lop. in l. 18. gloss. 2. tit. 23. p. 3. ubi quod in praxi servatur. Pichard. in manud. ad prax. part. 4. § 8. num. 8. Avend. de exec. mand. cap. 5. n. 2. vers. Et licet, Bobad. d. cap. 16. ex num. 77. Contrarium, non obstitente præfata lege, tenent Azeved. sup. n. 42. Molin. d. vers. In quibusdam, ad fin. Cur. Philip. part. 5. § 1. num. 9. Aviles, etsi nil decidat, videndus in cap. 38. Prætor. verb. Ante nos, num. 3. qui in fine refert Palat. Rub. distinguentem inter Prætorum Dominorum generalem, ac particularem, instar Vicarii Episcopi. Cancr. variar. part. 3. cap. 13. num. 249.

Ibi: Et probatur, quia cum idem sit Tribunal.

Hac paritate utuntur arguentes Azeved. Bobad. Avil. & alii.

Vers. Secunda conclusio.

26 A Magistratibus municipalibus, seu Alcaldes ordinarios, à populo electis, & à Domino oppidi confirmatis, ad ip-

sum provocatur. Ita sentiunt omnes nuper laudati, ut Molin. Bobad. Avil. Azeved. Cur. Phil. Hos judices ordinarios dum Domini confirmant, eis propriam jurisdictionem conferunt. Molin. de just. & jur. tract. 5. disp. 1. 2. num. 2. vers. In quibusdam. Imò ipsos eligere videntur, nam electionis actus confirmanti tribuitur. Glossa verb. Autoritate nostra, in cap. Apostolica, de præb. in 6. ubi Barbofa in collect. num. 3. Larrea Granat. decis. 41. num. 15. Fontan. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 10. part. 1. num. 137. Antuñ. de donat. Reg. part. 3. cap. 44. num. 30.

Ibi: Quod non sit omnino idem Tribunal.

Etsi eadem sit jurisdicção, non est tamen idem tribunal, superius namque habetur respectu ordinariorum judicum, quapropter ad dominum oppidi provocatur, ut de Episcopi Vicario foranco scripsit Pichard. d. part. 4. prac. 8. num. 2. Unde Domini nequeunt avocare causas pendentes coram judicibus hujusmodi in populis domini sui, Avend. de exec. mand. cap. 5. num. 12. Illud etiam idem observat cap. 6. num. 2. quod licet Domini inferiores possint de appellatione cognoscere, non tamen de nullitate sententiæ principaliter proposita.

Ad Num. 7.

Hanc legem de Guadalaxara præter 28 relatos sup. num. 25. memorant Montalv. in Repertor. leg. regn. verb. Appellari potest. Bonifac. de peregrina verb. appell. quest. 5. gloss. Omisiss mediis, part. 1. Palat. Rub. de jure & obtent. regn. Navar. part. 2. § 4. cujus seriem integram expendit Aviles ubi proxime. Verba autem, quæ faciunt ad rem, sunt hæc: Ordenamos y mandamos que quando los vezinos y moradores de los lugares de los Señorios se sintieren por agraviados de alguna sentençia que dieren el Alcalde, ó Alcaldes (en que el derecho otorga apelacion) que apelen para ante su Señor, ó para ante el su Lugarteniente, que ovieren de oír sus apelaciones. Quæ constitutio condita apparet die vigesima secunda Aprilis, anno 1390. & à successoribus Regibus exequi jussit, teste Avilesio ubi supra: sed à nova Regiarum legum compilatione rejectam esse constat.

Vers.

Vers. Tertia conclusio.

29 Eisdem mediis, quibus jurisdictionem queri quoad primam causarum cognitionem asserimus sup. cap. 1. n. 148. poterit quoad secundam instantiam comparari, neminique dubium videtur, quin Princeps valeat istam tribuere facultatem, suprema semper sibi reservata potestate. Avend. sup. cap. 5. n. 2. vers. Et licet. Imò ex generalitate & amplitudine verborum privilegii translata asstimabitur jurisdicção quoad appellationes, veluti si asseratur, quod donatarius valeat causas liberè definire, Mastrill. d. cap. 16. num. 80.

Vers. Quarta conclusio.

30 Domini vassallorum, quibus jus est cognoscendi de appellationis causis, possunt per suos Vicarios ad id deputatos illud munus exercere, & ab his non ad ipsos Dominos, sed ad Regem provocatur. Ita cavetur præfata lege de Guadalaxara, ibi: Y si de la sentençia del Señor ó del su Alcalde ó Alcaldes se sintiesen agraviados, que puedan apelar para ante nos, ó para ante nuestros Alcaldes. Greg. Lop. in l. 18. gloss. 2. tit. 23. p. 3. Avil. sup. verb. Ante nos. Mastril. d. cap. 16. num. 75. Guttier. Practic. lib. 1. quest. 42. in fin. Avend. d. cap. 6. num. 3. vers. Item in casibus. Bobad. lib. 2. cap. 16. num. 77. Azeved. in l. 1. n. 40. tit. 1. lib. 4. Recop. Cancr. var. part. 3. cap. 13. n. 244.

Ad Num. 8.

31 Hæc apud nos nequaquam observari, testis est Bobadil. d. cap. 16. num. 79. sed cause specialiter per Dominos inferiores commissæ, per appellationem devolvuntur ad ipsos. Vide sup. num. 25. in fin. & Cancr. variar. p. 3. cap. 13. n. 249.

Ibi: A delegato appellandum esse ad delegantem.

32 Hæc juxta distinctionem capituli Super questionum 27. §. Porro, de offic. deleg. an scilicet delegans quid sibi reservaverit, saltem exequationem, cap. Si delegatus 7. eod. in 6. necne, quam observant Greg. Lop. in l. 21. gloss. 1. tit. 23. p. 3. Molin. de just. & jur. tract. 5. disp. 21. num. 56. Barbofa in collect. ad d. cap. Super questionum, num. 7. & latè in d. cap. Si delegatus, à num. 6. Scacc. de appellat. D. de Faria Covar. Enucl.

quest. 8. num. 32. Tusch. lit. A. concl. 352. num. 40. quam canonicam decisionem (solido nixam fundamento, de quo Barbofa in d. cap. Si delegatus, Tondut aliud agens de prævent. judic. part. 2. cap. 3. n. 4. & 5.) etiam de jure communi servandam esse asserunt præfati, & communiter docent Interpretes, teste Barbofa in d. cap. Si delegatus, n. 11. Idem de jure nostro Regio tenet Greg. Lop. ubi proxime, non obstante dicta lege 21. Partitæ, quæ contrà decidere videtur. Et hæc procedunt in delegato subdelegante.

Ibi: Huic rationi accedit elegans.

De Vicariorum differentia videndus 33 Barbofa de potest. Episc. part. 3. alleg. 54. ex num. 18. & de jur. Eccles. lib. 1. cap. 15. n. 30. Molin. sup. d. tract. 5. disp. 10. Tusch. lit. V. concl. 183. & concl. 186. Generalis ordinaria jurisdictione fungitur, idemque tribunal cum suo Episcopo censetur obtinere; ideo non appellatur à Vicario hoc ad Episcopum, Foraneus delegatus habetur, diverso inferiorique tribunali fedit; unde ab eo ad Episcopum jure appellatio procedit. Tusch. ubi proxime, Molin. n. 1. & 4. ubi quod consuetudo non valeret, ut à Generali Vicario ad Episcopum provocaretur. Paz in prax. tom. 2. prelud. 3. num. 5. Pichard. manuduct. part. 4. prac. 8. num. 2. Cancr. d. c. 13. num. 248. & 253 Barbofa pluribus cumulatis, in collect. ad cap. 2. ex num. 8. de consuetud. & regulariter à delegato Episcopi ad eundem, non ad Metropolitanum appellatur, ut ex multis docet Barbofa de jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 7. num. 69. & est regulare. Parlad. differ. 129. num. 14.

Ibi: Quam ob rem Joan. Lupus.

Cujus sententiæ meminimus sup. num. 25.

Ibi: Tertio ad-versus.

Contra Baldum tenet Cujac. lib. 1. quest. Papin. in l. 5. ff. de offic. Proconsul. quem consulas. Vide infra num. 37.

Vers. His tamen utrunque.

Fraudis ob suspicionem (quæ nunquam præsumitur) non est jus suum cuique auferendum: verumtamen si consta

H

consta

constaret, quod Dominus aliquis vassallorum datâ operâ causas delegaret, ut ad se provocaretur in præjudicium regie jurisdictionis, tunc quidem ad ipsum nequiret appellari. Sic observatur in Episcopo delegante ad illudendam Metropolitanam jurisdictionem; nam à delegato ad hunc appellabitur, omisso suffraganeo delegante. Marc. Anton. Genuenf. in *Pract. Archiep. Neap. cap. 70. num. 7. vers. Limita secundò*, Barbofa d. *cap. 7. num. 69.*

Verf. Sed & Carolus.

- 35 Jure Cæsareo non appellari à delegato ad delegantem, docent etiam Cujac. lib. 1. *question. Papin. in l. 5. de offic. Procons. Fachin. controvers. lib. 1. cap. 78.* Pichard, in *manuduct. part. 4. præc. 8. num. 3.* quod videtur accipiendum ac limitandum ex præmissis *sup. num. 32.* Aliud sentiunt de iudicibus datis, à quibus ad dantes provocatur, l. 1 § 1. & *seq. quis & à quo appell. l. Imperatores 21. de appell.*

Ibi: Nam si Præfes provincie.

- 36 Indistinctè nosrates docent, à Correctorum Locumtenentibus ad illos provocare non licere, Azeved. in l. 10. tit. 5. lib. 3. *Recop. Cur. Philip. part. 5. §. 1. n. 9.* & alii plures apud Bobad. lib. 1. *cap. 12. num. 37.* ubi limitat in appellatione ab interloquutoriis.

Verf. Quod verò ex Baldo.

- 37 A vicario non esse appellandum ad illum, cujus vicem gerit, tenet Cujac. lib. 1. *question. Papin. in l. 5. ad med. de offic. Procons. & lib. 19. respons. ad l. 23. de appellat.*

Ibi: Quamobrem fortassis.

Merito D. Covar. hæsitat, tum propter contrariam praxim, de qua Bobadilla testatur: tum propter objecta juris principia. Ubique quod consuetudo, optima legum interpretis introduxerit, servari oportebit.

Ad Num. 7.

- 38 Jure nostro Regio licet appellare, omisso inferiori Domino, vel Magistratu, ad quem immediatè causa appellationis spectat, ad Regem, seu Supremam

Prætoriam, l. 18. tit. 23. p. 3. ubi Greg. Lop. *gloss. 2. l. 1. tit. 1. l. 14. tit. 18. lib. 4. Recop. & utrobique Azeved. Avil. in c. Prætor. 38. verb. Ante nos, num. 1.* Bobad. *Polit. lib. 2. cap. 16. n. 80.* Guttier. *pract. lib. 1. cap. 42.* Pichard, *sup. part. 4. præc. 8. num. 8.* Hermaf. in l. 9. *gloss. 1. 1. num. 64. tit. 4. p. 5. Paz in Praxi, tom. 1. part. 6. proæm. num. 43.* Villalob. *antin. Jur. lit. A. num. 62.* Cur. Philip. *part. 5. §. 1. num. 8.* quod limitandum videtur in appellatione à subdelegato, cui delegatus Principis causam commisit, reservata jurisdictionis parte, ad quem necessariò provocari debet, *cap. Si delegatus 7. de offic. delegati, in 6.* ubi Barbofa in *collect. num. 12.* Molin. *sup. disp. 21. num. 6.* Paz *tom. 2. part. 5. cap. unic. num. 4.* Alia limitatio habetur in l. 4. tit. 24. p. 2. cujus meminit Greg. Lop. in d. l. 18. *gloss. 2. in fin. & Azev. in l. 1. num. 22. tit. 1. lib. 4. Recop.*

Ibi: Idem enim ex Jure Pontificio.

Similiter Pontificiis functionibus ad 39 Sedem Apostolicam, omisso medio, appellatio permittitur, *cap. Si duobus 7. de appell. cap. ad Romanam 8. 2. quest. 6. l. 5. tit. 5. p. 1.* Scaccia de *appellat. quest. 7. num. 46.* Cujac. in d. *cap. Si duobus, Azeved. in l. 1. num. 21. tit. 1. lib. 4. Recop. Narbon. de appellat. à Vicario ad Episc. judiciar. part. 6. cap. 7. de appellat. n. 369.* Solorz. de *jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 9. num. 15.* & alii plurimi apud Barbof. in *collect. ad cap. Dilecti 66. num. 3. de appellat. & in cap. Quia circa, num. 25. de privileg. quem vide in d. cap. Si duobus, num. 2.* Limitatur in sententia subdelegati, cui Papæ delegatus non in totum causam mandavit; nam ab illo est necessariò provocandum ad delegantem, d. *cap. Si delegatus*, ubi Barbofa *num. 12.* Scacc. *ubi proximè, n. 63. 64.* ubi ratio. Secundò limitatur in novo Indiarum orbe, quia non licet ad Sedem Apostolicam provocare; sed in hujusmodi regionibus causæ Ecclesiasticæ jubentur terminari ex Bulla Gregorii XIII. quam refert Solorz. *sup. num. 12.*

Jure autem Cæsareo Imperiale Audi- 40 torium per appellationem, omisso medio, adire non permittitur, l. *Imperatores 21. de appellat.* Cujac. Pichard. ac Villalob. *ubi proximè*, Tusch. *lit. A. concl. 352. num. 50.* & *concl. seq. in fin.* Barbofa in *collect. ad d. cap. Quia circa, num. 24.*

num. 24. Scacc. d. *quest. 7. num. 30.* Greg. Lop. in l. 18. *gloss. 2. tit. 23. p. 3.*

Ibi: Jure tamen Pontificio.

- 41 Ad legatum de latere poterit appellari, omisso medio. Tusch. d. *concl. 352. num. 57.* Pichard. *de manuduct. 4. præc. 8. num. 8.* Cur. Philip. *sup. §. 1. num. 3.* Paz *tom. 2. part. 5. cap. unic. num. 4.* Scacc. d. *quest. 7. num. 103.* ubi alia limitationes ad resolutionem traditam *sup. num. 38.* Imò si appellatio ad Pontificem interponatur in partibus à sententia Legati, hic de iustitia propria sententiæ cognosceret. Salgad. de *Reg. protect. part. 2. cap. 13. num. 234.* Scacc. *sup. quest. 17. limit. 2. num. 66.*

Ibi: Quin & omisso medio.

- 42 Appellatio, omisso medio, quoties permittà non est, nullius momenti habetur, ita ut iudex mediatas, ad quem pars provocavit, etiam altera non opponente, procedere non valeat. Sic sentit Pichard. d. *præc. 8. num. 7.* ratio est, quia in secunda instantia non datur prerogationi locus. Avend. de *exec. mand. cap. 6. num. 1.* Carleval. cum plurimis de *judic. lib. 1. tit. 3. disp. 7. sect. 5. num. 1224.* Contrarium tamen tenent Greg. Lop. in l. 18. *gloss. 1. tit. 23. p. 3.* Barbofa in *cap. Dilecti 66. in fin. de appellat.* Tusch. *lit. A. concl. 352. num. 56.* Petr. Barbofa in l. 1. *art. 1. num. 166. ff. de iudic. Carleval. sup. n. 1227.* de quo Scacc. d. *quest. 7. num. 17. 26. & 105.* ubi distinguit, ut Jure Canonico sustineatur appellatio, non Civili. Narbon. *sup. p. 1. num. 166.*

- 43 Quomodocumque iudex à quo tenetur appellationi, omisso medio deferre, & iudex ad quem remittere causam ad tribunal immediatum, nisi ex partis appellatæ procedere valeat assensu, Azeved. in l. 7. *num. 40. tit. 18. lib. 4. Recop.* Pichard. d. *præc. 4. num. 7.* Cur. Philip. *sup.* Idem juris erit si appelletur ad iudicem parem illi, qui sententiam tulit, l. 18. *tit. 23. p. 3.* ubi Greg. Lop. *gloss. 3.* Villalob. *antin. Jur. lit. A. num. 63.* qui de jure communi inutilem proflus hujusmodi appellationem advertunt: consentit Scacc. de *appellat. quest. 2. n. 9. & 13.*

Ad Num. 10.

- 44 Curia verbum multifariam usurpatur, D. de *Faria Covar. Enuel.*

ut videre est apud Alex. ab Alex. *dier. gen. cap. 16.* ubi Tiraq. Brillon. de *verb. signif. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 13. §. 1. à princ.* Petr. Sured. *conf. 311. num. 31.* Antuñ. de *donat. Reg. part. 2. lib. 1. cap. 24. num. 1. cum seqq.* Boër. *tract. magn. conf. addit. 2. à num. 167.* Petr. Barbofa in l. 1. §. *Legatis, num. 40. de judic.* Camil. Borrel. in *addit. ad Bellug. in specul. Princ. rubric. 1. verb. Curia.* Nomine Curia comprehenduntur leuæ quinque in circuitu quæ ad ipsam spectant. Greg. Lop. in l. 27. *gloss. 1. tit. 9. p. 2.* Montaigne de *Parlam. p. 1. num. 5.*

Ibi: Sic denique quod Inno- centius.

Consule Gonzal. *ubi proximè*, Mar. Alter. de *ensur. tom. 1. disp. 9. lib. 5. cap. 3.* Petr. Barbof. *sup. num. 37.* Garc. de *Benef. part. 5. cap. 1. à num. 387.* & alios apud Barbof. in *collect. ad cap. 2. num. 17. de præbend. in 6.*

Ibi: Olim autem.

De his *Variar. lib. 4. cap. 1.* videnda quæ scripsimus.

Verf. Cæterum Castellæ Rex.

De institutione, ac distinctione 45 Prætoriorum hujusmodi Supremorum, Senatorum numero, causisq; de quibus cognoscere possint, extat titulus 4. lib. 2. *Recop. ac in l. 2. Curia nuncupantur*, de quibus plures apud Solorz. de *jur. Indiar. lib. 4. cap. 3. num. 5.* Paz in *praxi, tempor. 1. ex n. 17.* Monter. *pract. tract. 5. in princ. Parlad. differ. 10.*

Ibi: Quibusdam negotiis exceptis.

Multa recenset Solorz. *sup. ex n. 17.* 46 observans ampliozem jurisdictionem concessam ob nimiam distantiam Cancellariis novi Indiarum orbis, quam Castellæ summis Prætoribus. Alia negotia discet ex l. 2. l. 23. *tit. 4. l. 22. l. 8. l. 83. tit. 5. lib. 2. Recop. & ex additis ad d. tit. 5.* Adde Alfar. de *offic. Epsc. gloss. 24.*

Verf. Sed hæc Auditoria.

Suprema Castellæ Prætoria Cancellaria vocitantur; nam litteræ quæ per illa expediuntur, sigillo signantur regali à

ministro ad id deputato, qui Cancellarius dicitur à cancellando, seu scindendo quae perperam confecta repererit, l. 6. tit. 15. p. 3. l. 5. cum sequent. tit. 15. lib. 2. Recop. In Castella magnus est Cancellarius Toletanus Praesul. De Cancellarii dignitate agit Greg. Lop. in l. 4. tit. 9. p. 2. Joan. Montaigne tract. de auctor. Magni Conc. num. 5. & 6. Chaffan. in catalog. glor. mund. part. 7. consid. 7. Menoch. de arbitrar. cas. 68. n. 7. 11. 19. Did. Per. in l. 1. tit. 4. lib. 2. Ord. Azor. Institut. moral. part. 2. lib. 8. cap. 36. quaest. 1. in fin. Avend. in Diction. verb. Canciller. Matienz. Dialogi Relator. part. 1. cap. 4. ex n. 5.

SUMMARIUM.

- 1 Curia Principis omnibus subditis forus est communis, ut quisque ibi reperitus possit conveniri.
- 2 Roma hodie cunctis Ecclesiasticis forus communis est, ac laicis qui in temporalibus Sedi Apostolica sunt subjecti.
- 3 Locus ubi Praetorium Regum existit, in Rebuspublicis liberis forus est communis, ubi residet supremum gubernium, ibid.
- 4 Convectus in Curia usque ad cause definitionem causam prosequi compellitur.
- 5 Roma quondam patria communis dicta, & quare.
- 6 Reus num possit accusari apud Curiam pro crimine alibi patrato, & num. 7.
- 8 Ex legatione, & aliis causis necessariis in Curia residentes nequeunt ut in foro communi conveniri.
- 9 Idem erit, si ex causa justa, & probabili quis ad Curiam accesserit.
- 10 Legati gaudent jure revocandi domum etiam adversus personas privilegatas, quanquam per sordes munus legationis obtulerint.
- 11 Legatis praeter ceteris similiter privilegatis, quae specialiter concedantur.
- 12 Habens privilegium revocandi domum, dum est in Curia, poterit in proprio conveniri domicilio: sed si lesus probetur, restitutione juvabitur.
- 13 Lex 4. tit. 3. p. 3. conciliatur cum lege 2. §. Omnes, de judic.
- 14 Hujusmodi privilegati, praeter Le-

gatum, in Curia ad iudicium vocari possunt ex contractibus extra provinciam sui domicili celebratis, nisi ut viatores contraxerint.

- 15 Legatus convenitur Roma, si in Italia sub tempore legationis se obligaverit.
- 16 Legatus, & similes in Curia respondere tenentur pro obligationibus contractis tempore residentiae necessariae.
- 17 Qui forum sortitur in loco contractus, ibi comparere in iudicio compellitur, et si illuc ex causa necessaria pervenerit.
- 18 Legati, & alii pariter privilegati, si convenerint quemquam in iudicio, reconventioni subjacebunt: & utrum ex hoc quilibet in eos agenti respondere cogantur.
- 19 Limitatur.
- 20 Legati dum munere suo funguntur in Curia, nec propria negotia gerere possunt, nec litigare, nisi de Principis facultate.
- 21 Legati, ac ceteris privilegati post finitam legationem, vel causam necessariam residentiam, in Curia poterunt conveniri.
- 22 Non tenentur juramentum in iudicio delatum suscipere, nec jurare. Si causa sit tempore peritura, compelluntur litem contestari: imò si ex suspensione iudicii jus actoris detentius fiat, usque ad definitivam in causa prosequi debent.

CAPUT V.

CURIA Principis superiorem non recognoscens, est forus omnibus subjectis communis, ut in ea quisque reperitus possit conveniri, l. Necnon 28. §. Si cum, ex quib. caus. major. l. 11. in fin. tit. 7. lib. 6. Recop. ubi Azeved. Petr. Barbosa in l. 2. §. Legatis, n. 44. de judic. Anton. Fab. in ration. ad eundem text. Cujac. ad lib. 1. Digest. Sato. Julian. in l. Si legationis, de judic. & in cap. fin. de foro compet. Ant. de Mattheis tract. de prorog. num. 48. Duaren. ad tit. de judic. ubi de foro compet. Parlador, differrent. 10. num. 15. Alciat. disputation. lib. 2. cap. 21. Cur. Philip. part. 3. §. 5. ad fin.

De Curia Romana agentes laudat plures August. Barbosa in collect. ad cap. fin. num. 1. de foro compet. quibus addendi Petr. Barbosa, & Ant. de Matth. ubi proximè,

proximè. Sed hodie Roma non est forus communis, nisi Ecclesiasticis, ac laicis qui subiciuntur Ecclesiae in temporalibus. Scace. de judic. lib. 1. cap. 16. n. 24. Petr. Barbosa num. 32. & 41. cui assentitur Aug. Barb. ubi nuper, qui ex illo capite conclusionem ad clericos coartatam deducit, tamen Cujac. in dict. cap. fin. docuerit, Romae Christianum quemlibet jure conveniri.

3 Curia autem intelligitur, nedum ubi Pontifex, aut Princeps solum constituit, & habitationem, sed etiam locus in quo supremum residet Praetorium, seu Cancellaria, velut Pintiana, ac Granatensis in Hispania, & quae in novo Indiarum orbe consistunt, Petr. Barb. num. 39. 40. Ant. de Matth. & Cur. Philip. ubi proximè. Idem juris servabitur in Rebuspublicis liberis, ut Venetiis & Genua. Petr. Barbosa n. 44. Imò si quis intra quinque leucas, quae Curiae districtu & nomine comprehenduntur, ut praenotatur capite precedenti, num. 44. reperitur, in illa poterit conveniri.

4 Cavendum est ab Ant. Fab. in d. §. Si cum, qui licet subdubius tradit, in Curia conventum non teneri, nisi ad litem contestationem, remissa in domicilium cause disceptatione: quod & juri, & Interpretum omnium sententiae opponitur aperitissimè, nec aliud ex textu in d. §. Si cum, potest inferri, perperna, de qua loquitur, specie.

Ibi: Quibus adjiciendum.

5 Roma duplex distinguitur, anterior, & posterior, quae Constantinopolis: illa de qua nobis sermo, pluribus egregiis nominibus insignitur, quae congerit Glossa verb. Anterior, in authent. ut Eccles. Romana cent. annor. &c. Dicitur communis patria in l. Roma 33. ad municipal. l. 21. de Praetor. & Quaest. C. Theodof. Quapropter communis forus habetur, l. 4. tit. 3. p. 3. & quilibet in illa existens conventus iudicium subterfugere vetatur, l. Necnon 28. §. Si cum, ex quib. caus. major. Ant. Fab. in ration. ad d. l. 2. §. Legatis, §. Omnes, de judic. & in d. §. Si cum, Glossa in d. l. Roma, Cujac. in cap. fin. de foro compet. & in l. 2. §. Legatis, de judic. Duaren. & alii laudati sup. num. 1. Petr. Barbosa n. 10. sua enim in patria quisque sortitur forum, l. 32. tit. 2. part. 3. ubi Gregor. Lop. gloss. 4. Petr. Barbosa num. 1. Anton. de

Matth. sup. n. 27. Guaz. de defens. reori defens. 1. cap. 26. n. 25. Quartitur cui Roma communis patria dicta sit: Et ea reddi ratio solet, quod ex constitutione Imperatoris Antonini Pii omnes subditi Imperio Romano cives Romani sunt effecti, l. In orbe Romano 17. de stat. homin. sic Alciat. dict. cap. 21. Petr. Barb. num. 13. & alii: quae responso displicet Vasconcel. lib. 3. diversor. cap. 16. ex num. 1. nec immerito, tum quia ejus legis littera aliter habetur in Etruscis Pandectis; tesse Alciato, in quibus legitur, In urbe Roma: tum etiam quia jus civitatis multifariam assequitur, non nativitate duntaxat, unde non concludit, Civis Romanus est: Ergo Roma illi patria. Quare aprior forte ratio videbitur, quod sicut Imperator subditorum omnium parens censebatur, autem. Nec virum, quod ex dote, &c. §. fin. collat. 8. ubi Glossa verb. Dicimus, Gregor. Lop. in l. 2. gloss. 3. tit. 19. part. 2. ita Roma cunctis patria censebatur: quam considerationem ac paritatem aequè in Curia cujusque Principis militare constat, ut patria communis subditis existat.

An in Curia reus accusari possit pro delictis alibi perpetratis, quaestio est. Negare videtur D. Covar. hic, dum expressit, in civilibus. Idem aperte tenuit Petr. Barb. in dict. l. 2. §. Legatis, num. 46. de judic. per textum in l. 1. §. tit. 1. part. 7. qua traditur, ubi reus criminis conveniendus, & forus originis, sive patriae non assignatur; unde inferit, ut sicut in vera patria accusatio nequit exerceri, ita nec in Curia.

Oppositum verò perspicue comprobatur ex l. 10. tit. 7. lib. 6. Recop. ubi privilegium tribuitur Procuratoribus per Respublicas missis ad Curiam comitiorum causâ, ne civiliter, vel criminaliter vexentur sub muneris tempus pro contractibus, vel delictis antea commissis, pro quibus si alias accusari non possent, frustra indulgeretur quod jure communi omnibus concedebatur. Praeterea verius est, quod reperitus in patria accusationem evadere nequit pro scelere alibi patrato. D. Covar. infra, cap. 11. num. 6. Aug. Barb. in collect. ad l. 1. n. 2. C. ubi de crim. agi oport. Guaz. zin. sup. d. cap. 26. in princ. & num. 25. qui dict. defens. 1. cap. 14. fuse disserit, utrum iudex ex officio procedere valeat: ac licet contra tenuerit, affirmativam tamen magis communem agnos-

cit, Imò idem Petr. Barb. in l. *Heres absens*, § *Proinde*, art. de foro delicti, docuit iudicem originis post ceptum iudicium non teneri reum remittere ad locum delicti admitti. Sic adversus Petr. Barbofam tenet Ant. de Matth. tract. de prorog. num. 48. etiam in criminalibus Curiam forum esse commune, si delinquens adsit. Ad dictam legem 15. Partit. facisfit afferendo in ea agi de foro absoluto, in quo sive præfens, sive absens reus accusari permittitur: in patria sive origine in absentem criminofum nulla est iurisdicção, sicut nec in civilibus.

Ad Num. 1.

8 Præmissa regula, ut quisque in Curia sui Principis repertus, si civiliter, vel criminaliter conveniatur, respondere, ac litem suscipere debeat, exceptioni subiacet generali, scilicet nisi reus iure revocandi domum se teneatur, id est, privilegio revocandæ cognitionis ad locum domicilii, ut ait Ant. Fab. in ration. ad l. 2. § *Legatis*, de iudic. quod privilegium in primis iure communi tribuitur legationis munere fungentibus, cæterisque omnibus, qui ex causa necessaria in Curia reperiuntur. Exempla necessariae residentie in præfenti exhibentur ex Regiis, ac Imperialibus decisionibus, de quibus fuse Petr. Barbofa in d. § *Legatis*, à num. 48. Greg. Lop. in l. 4. tit. 3. p. 3. Duaren. & Ant. de Matth. ubi proxime, num. 48. Ant. Fab. in d. § *Legatis*, Cujac. in d. § *Legatis*, & ad lib. 1. Digestor. Salv. Julian. in l. *Si legationis*, de iudic. Marian. Socin. in cap. fin. de for. compet.

Ibi: *Missum aut. m. à municipio.*

Addas Petr. Barbofa ubi proxime, ex num. 87.

Ibi: *Competit et hoc ius, ut constat.*

9 Idem privilegium communiter ampliat ad illos, qui ex causa iusta ac probabili Curiam adeunt. Greg. Lop. & Ant. de Matth. ubi nuper, Ant. Fab. in d. § *Legatis*, à quibus recedit Petr. Barbofa contrarium tuens ex num. 325.

10 Legati iure eodem juvantur, etsi per fordes, ac ambitionem munus legationis obrinuerint. Petr. Barb. num. 66. Ant.

de Matth. num. 48. vers. *Redeundo*. Idem juris erit, si à persona privilegiata conveniantur in Curia, ut à minore, vidua, vel milite. Ant. de Matth. num. 48. in princip. quod videtur temperandum quoad eas personas, quæ adversarios invitos ad Curiam trahere valent in prima instantia, de quibus infra, cap. proximo; frustra enim Legati, & similes jus revocandi domum allegarent, qui ad Curiam venire cogentur, domicilio relicto, ob agentium prerogativam, Faciunt tradita per Barbof. num. 112. tamen durante legatione à nemine poterunt conveniri, ne à muneris sui expeditione retrahantur.

Ad Num. 2.

11 Quamquam præfatum revocandi domum privilegium cunctis sit commune, qui ex causa necessaria, vel quasi ad Curiam accedunt, Legatis tamen, ne à negotiorum publicorum expeditione distrahantur, præ cæteris indulgetur tum quod conveniantur pro contractibus Romæ initis ante susceptam legationem, l. 2. § *Omnes*, de iudic. tum quod non teneantur cautionem præstare iudicio sistendi, d. l. 2. § *Sed utrum*, Azeved. in l. 10. tit. 7. lib. 6. Recop. Petr. Barbofa num. 264. licet in d. § *Sed utrum*, & in l. 4. tit. 3. p. 3. generaliter caveatur, ut omnes, quibus est jus revocandi domum, nuda cautione, absque satisfatione iudicio se sistere spondeant. Præcipuam, prioremque resolutionem tenent Petr. Barb. num. 49. & 104. Cujac. in d. l. *Si legationis*, & in d. § *Legatis*, Azeved. ubi proxime, Ant. Fab. in d. l. 2. § *Omnes*, vers. *Si ibi contraxerint*, Ant. de Matth. d. tract. de prorog. num. 49. Similiter nec pro criminibus in Curia ante legationem patratis accusari Legati permittuntur. Petr. Barbofa num. 105. Imò si lite jam contestata, legationis munus superveniat, iudicium suspenditur. Idem Barb. num. 90. Nec interest utrum lis afferat muneris præiudicium, nam etsi facile expediri valeat, privilegio locus est: idem num. 58. Sed si iudex sciens sententiam proferat in Legatum, etiam non allegantem privilegium, illa erit ipso iure nulla: secus si ignoret privilegium litigantis. Barbofa num. 74.

12 Non tamen ex hoc privilegio immunes sunt Legati, & similes, ne in proprio domicilio, dum in Curia existunt, possint conveniri. Ant. de Matth. sup. num. 48.

num. 48. Auxilium verò restitutionis in integrum Legatis, si læsi probentur, non denegabitur, quod absentibus causâ Reipublicæ competit, l. 1. l. 4. l. *Legatis* 8. ex quib. caus. major. Multis de causis privilegium istud denegatur, de quibus latè Ant. de Matth. sup. à n. 49. Duaren. ad tit. de iudic. ubi de for. compet. Petr. Barbofa ex n. 122.

13 Adversus discrimen, de quo sup. n. 11. objicitur lex 4. tit. 3. p. 3. quatenus parificat Legatos, ac cæteros similiter privilegiatos, ut omnes conveniri queant in Curia pro contractibus ibi ante susceptum munus celebratis, quod expressim opponitur dictæ legi 2. § *Omnes*, ex quo D. Covar. videtur jus commune corrigi per Regium Partitarum. At ut correctio excludatur, dici posset, ac differentia casus constitui: nam in dict. § *Omnes*, sermo est de illo, qui cum in Curia existeret privatus, ante legationem commissam ibi contraxit, qui agenti respondere, jam suscepta legatione non cogitur: sed in d. l. 4. agitur de eo qui jam Legatus factus, officii exercendi causâ Curiam adivit; hic etenim etiam durante legatione, de iure communi non prohibetur conveniri pro obligationibus ibi contractis, d. § *Legatis*. Et hoc quidem ex contextu regie constitutionis non obscure percipitur, ibi: *Pero por qualquiera destas maneras sobredichas que viniere à la Corte el demandado, si estando y vendiere, &c.* Ubi exprimitur causam adventus in Curiam fuisse legationem, unde nequivit in ea ante legationem susceptam contrahere; & aliud juris foret si se obligaret in Curia nondum ad legationem constitutus, quod in d. § *Omnes*, Consulatus decidit.

Vers. *Sed et omnes.*

14 Obtinentes privilegium revocandi domum, Legatis exceptis, iure conveniuntur in Curia ante necessariam residentiam causam: si extra propriam provinciam contraxerint. Cujac. in dict. § *Legatis*, Ant. de Matth. tract. de prorog. num. 49. vers. *Unde capias*, Ant. Fab. in l. 2. § *Item si extra*, de iudic. Petr. Barbofa in l. 2. § *Legatis*, n. 108. eod. tit. Limitatur si tanquam viator contraxerit, quia non sortitur forum ratione contractus, nec potest extra domicilium conveniri, l. *Heres absens* 19. § *Proinde*, de iudic. ubi Petr. Barbofa n. 94.

Greg. Lop. in l. 32. gloss. 10. tit. 2. part. 3. Aug. Barbofa collect. cap. 1. § *Contractantes*, de for. compet. in 6. Anton. Fab. in ration. ad d. § *Proinde*, Ant. de Matth. ubi proxime, Carleval. de iudic. disput. 2. q. 4. n. 237. ubi declarat, si contrahatur cum sciente advenam esse eum, cum quo contrahit, & ille sequatur fidem promittentis; aliàs pro rebus illicò ibi solvendis viator subjicitur foro contractus. Vide pro prima, & principali conclusione laudatos quoad limitationem adjectam.

Vers. *Legatus autem.*

15 Legatus ex obligationibus intra Italiam contractis sub legationis tempore in Curia Convenus, privilegio revocandi domum minime juvatur. Petr. Barbofa in d. § *Legatis*, n. 131. Ant. de Matth. num. 49. Ant. Fab. in ration. ad l. *Cum furiosus*, § *fin. de iudic.* Quod restringitur si ut forensis in Italia contraxerit. Ant. de Matth. ubi proxime. Præterea Legatum de licentia Principis contractentem, ubique Romæ, seu in Curia convenire licebit etiam legatione persistente.

Ad Num. 3.

16 Legatus, vel alius similiter privilegiatus, si in Curia contrahat sub tempore necessariae residentie, etiam ut advena, non valet suo se tueri privilegio, sed ibidem suis creditoribus respondere compelletur. Et quanvis contra sentiant Petr. Barbofa in l. 2. § *Legatis*, num. 282. cum seqq. Ant. de Matth. tract. de prorog. num. 47. sententia tamen D. Covar. tenenda est, quoniam non alia ratione quisque in Curia repertus convenitur, nisi quia communis habetur patria: nec quicquam interest, an ut advena contraxerit, necne. Hinc est, ut cum privilegiatus iure revocandi domum non gaudeat, pro obligationibus tempore necessariae occupationis contractis possit in Curia conveniri, quamquam ibi ratione contractus neutiquam forum sortiat. Ex quibus apparet quoad rem, de qua nobis sermo est, nihil interesse utrum Legatus, vel alius privilegio simili gaudens contrahat in Curia hoc vel illo modo; nam & in cæteris non privilegiatis, si quis in Curia etiam ut forensis contraxerit, poterit ibidem conveniri, tamen

meti forum propter contractum minime forciatur, ut jam supra, num. 14. præmissimus, quia ut communi pariter tenetur respondere.

Ibi: *Quid ergo si contractus.*

17 Qui contractus ratione alicubi potest conveniri non excusabitur, nec jure revocandi domum juvabitur, quantumvis ex causa necessaria ad locum accesserit: focus erit dicendum de originis foro; nam si ex necessitate in patriam venerit, ibi ad litigandum per creditores non constringetur. Ratio differentia in eo constituitur, quod ille forus à principio fuit voluntarius, & necessarius iste. Petr. Barbosa in d. §. Legatis, num. 357. & in l. Hæres absens, §. Proinde, num. 44. de judic.

Ibi: *Hic equidem libenter.*

De his actum supra, num. 16.

Ad Num. 4.

18 Si Legati aut alii privilegiati, non cessante munere, aut causa residendi in Curia, ibi iudicio egerint, reconveniri poterunt. Illud questionis est, an responderi teneantur, si à quibuslibet suis creditoribus eos conveniri contingat: Quæ controversia de jure communi procedit ex textu in l. 2. §. Sed et si agant, ff. de judic. ibi: *Sed et si agant, compelluntur se adversus omnes defendere.* De qua Petr. Barbosa in d. §. Legatis, à num. 215. Ant. Fab. in ration. ad d. §. Sed et si agant, Duaren. ad tit. de judic. ubi de for. compet. Ant. de Matth. tract. de prorogat. num. 51. in princ. & vers. Septimo limitatur, ubi pro opinionum concordia Legatos à cæteris privilegiatis distinguit. De nostro jure Regio Paritarum aperta extat decisio in l. 4. tit. 3. p. 3. quæ reconventionem duntaxat contra Legatos, ac similes permittit.

19 Sed si Legati, & reliqui in iudicio compareant propriam prosequentes injuriam, velut damnum, vel violentiam sibi illatam refarciri postulantes, tunc quidem locus reconventioni non præstabitur, d. §. Sed et si agant, d. l. 4. Partit. Petr. Barbosa sup. num. 229. Duaren. ubi proxime, Ant. Fab. in ration. d. §. Sed et si agant, Ant. de Matth. d. num. 51. vers. Non ubi prosequeretur. Ad hæc si nomine alieno egerint dum legationis

munere funguntur, proprio reconveniri vetantur. Ant. de Matth. d. num. 51. vers. Septimo limitatur. Tandem si quis adeat Curiam appellationis prosequendæ gratiâ, non reconvenitur ab appellato coram iudice ad quem. Greg. Lop. in d. l. 4. gloss. 4. Ant. de Matth. n. 48.

Est observandum quod Legatus dum 20 munere suo fungitur, nulli alii negotio proprio vel alieno incumbere valet, nec libellum offerre, nec in iudicio agere, nisi Principis licentia intercedat, l. Paulus 8. §. ult. l. Legatus 10. l. Is qui 15. de legation. Ant. Fab. in d. §. Sed et si agant, Petr. Barb. in eod. §. Legatis, num. 123. Ant. de Matth. num. 51. & contrahens cum Principis facultate ubicunque. Romæ omnino respondere compellitur. Petr. Barb. num. 131.

Legati & alii si post finitam legationem vel causam necessariam in Curia persistant, ibi ut quilibet conveniri poterunt: quod ita est accipiendum, ut aliquid temporis illis tribuatur à die extincti muneris ad comparanda quæ ad iter desiderantur. Petr. Barb. n. 190. Ant. de Matth. num. 50.

Tandem addere libet, quod Legatus 22 sicut iudicium suscipere non compellitur, ita nec jurare cogendus, si judicialiter conveniatur, ut actionem excludat, l. Sed et si 28. §. 1. de judic. Duaren. ubi sup. Ant. Fab. in ration. ad d. §. 1. quod si actio ejus sit natura, et temporis lapsu pereat, privilegiari licem contestari debent, dilato actionis exercitio, & ad domicilium remisso, d. l. Sed et si, §. Sed et si dies. Ant. Fab. in ration. ad l. 2. §. In omnibus, de judic. Duaren. sup. Petr. Barb. num. 195. Imò si oporteat instantiam prosequi usque ad sententiam, privilegium revocandi domum cessabit. Barbosa num. 210. & hæc generaliter traduntur in d. §. In omnibus, ubi regula constituitur, ne privilegium creditoribus officiat, qui temporali nituntur actione. Consultè Fabrum ibi. Hæc utique obtinebunt in cæteris, quibus competit revocandi domum privilegium.

SUMMARIUM.

- 1 Non licet in prima instantia agere coram Principe, nec iudicibus Regii Prætorii, etiam ubi illud residet.
- 2 Excipiuntur casus aliqui de Curia dicti, de quibus remissivè.
- 3 Item casus miserabilium personarum, &

- & alie, si adversum potentiores proponatur controversia.
- 4 Instantia prima capta in Cancellaria, in ea finire debet, etsi cesset privilegium, aut ratio propter quam causa fuit admissa.
 - 5 Quid ex contrario, si causa pendente coram ordinario, litigante privilegium superveniat.
 - 6 Personæ miserabiles an valeant in laicos Ecclesiasticum adire Tribunal? & num. 8.
 - 7 Quid de cæteris, si iudex secularis jus reddere omiserit.
 - 9 Pupillus, & qui in utero est, eo gaudent privilegio, ut causas suas deferant in prima instantia ad supremam Prætoriam.
 - 10 Orphani eodem potiuntur privilegio, & qui tales censentur, & n. 11.
 - 12 Vidua pupillus & alii similes prefato privilegio jvantur, tametsi divitiis affluant, & n. 13.
 - 14 Pauperes audiuntur in prima instantia apud Cancellarias.
 - 15 Qualis probatio paupertatis desideretur.
 - 16 Paupertate laborans ex propria culpa, an excludatur ab illo privilegio.
 - 17 Quæ maritum occidit, non gaudet viduitatis privilegio.
 - 18 Quis poterit pauper, ut prefato potestatur privilegio, & n. 19.
 - 20 Persona miserabilis quis habeatur, ut hujusmodi privilegium obtineat, & n. 21.
 - 22 Privilegiis intuitu paupertatis, ac pietatis concessis renunciandi nihil agit.
 - 23 Quæ causa deferantur in prima instantia per privilegiatos ad Curiam.
 - 24 Advocati tenentur egenis patrocinari absque honorario.
 - 25 Ad idem sunt stricti iudices, procuratores, & tabelliones.
 - 26 Quid si aliter fecerint, peccant, & restituere debent, si quid acceperint.
 - 27 Divites an cogatur alimenta, & litis expensas exhibere adversario inopi, & num. 28. & 31.
 - 29 Liberi agentes ad parentum hereditatem, an & quando alimenta, ac sumptus litis exigere valeant, & num. 30. 32. & 34.
 - 33 Pro sententia præsumitur, licet ab ea provocetur.
 - 35 Ut alimenta, & litis sumptus litiganti tribuantur, semper paupertatis probatio præcedit, & qualis sufficiat.

36 Paupertate utrinque probata, sumptuum litis, ac alimentorum cessat exactio.

37 Pauperi agenti ad quantitatem, aut rem singularem, num sumptus litis, & alimenta præstentur.

38 Pauper an teneatur ad restitutionem alimentorum, ac expensarum, quas litigans accepit, & num. 39.

40 Quantitas pro alimentis, & expensis iudicis arbitrio assignatur.

41 Cui præstatur litis sumptus, alimenta non denegantur: sed aliquando regula fallit.

42 Filio cum patre litiganti super filiatione, hic alimenta, & expensas exhibere compellitur.

43 Quod procedit, si filius aliunde non habeat.

44 Assignatio alimentorum, & expensarum nullum parti præjudicium quoad causam principalem.

45 Qui tanquam filius alimenta, & litis sumptus percepit, quavis succumbat in causa, non tenetur ad restitutionem, & num. 46.

CAPUT VI.

Nemini regulariter licet omisso iudice inferiori competente, apud Principem, seu Cancellarias in prima instantia causas suas civiles, vel criminales agere, l. 8. tit. 3. lib. 4. Recop. ubi Azeved. Castill. controvers. lib. 3. cap. 25. num. 8. in fin. Cujac. in paratit. ad tit. C. quando Imper. int. pupil. Trenacinq. variar. lib. 2. tit. de citationib. resol. 2. num. 4. Pichard. manuuct. ad prax. part. 1. §. 2. num. 2. Paz prax. tom. 1. temp. 1. num. 19. Duaren. ad tit. de judic. §. de for. comp. Monter. prax. tract. 5. in princ. Carleval. de judic. lib. 1. disp. 2. num. 576. & 583. quod etiam observatur in civitatibus, ubi suprema resident prætoriam, l. 21. tit. 5. lib. 2. Recop. Alioquin processus nullitatis defectu laborabit, quæ exceptio in quovis litis statu opponi permittitur. Paz d. temp. 1. in fin.

Ad Num. 1.

Plures sunt casus, Curie, vocitati, 2 quia de illis Senatores in prima instantia cognoscunt, de quibus in l. 8. 9. 12. tit. 3. l. 5. tit. 13. lib. 4. l. 4. tit. 15. lib. 9. Recop. I op.